

4502
855
X-49

ԷՂՄՕՆԴՕ ԴԷ ԱՄԻՉԻՍ

ԳՆԱՅԲ ԱԶԱՏՈՂ ԱՂԶԻԿԸ

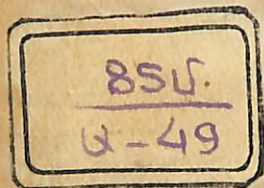

Թարգմ. Ս. Ս.

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ЭСТЕТИЧЕСКИХ
НАУК
АКАДЕМИИ НАУК
СССР

Վաղարշապատ
Էլեկտրագրավատ Ս. Էջմիածնի
1913

ԳՆԱՅԻ ԱԶԱՏՈՂ ԱՂԶԻԿ.

Փոքրիկ Պերինայի հայրը երկաթուղու գծի պահապան էր:

Երեխան փոքր հասակից արդէն սովորել էր գնացքների շփոցին և դըրըրդոցին: Նա միշտ տեսնում էր, թէ ինչպէս իր հայրը օրը մի քանի անգամ գնացքներին հանդիպելու համար ճանապարհն էր դուրս գալիս, և հետը վերցնում էր ցերեկը դրօշակ, իսկ դիշերը վառած լապտեր:

Պերինան ընդելացել էր երկու մեծ ու վառուող աչքերով այդ հսկային, որը դէպի իրենց տնակը այնպիսի անռելի արագութեամբ և սարսափելի հեւոցով էր թռչուն, որ կարծես թէ, ուզում էր կուլ տալ տնակը:

Երբ Պերինան դեռ շատ էր փոքր, վախենում էր այդ հրէշից. երկիւղով սղմում էր մօրը, երբ նա ազդանիշ լապտերը ձեռին ամուսնու փոխարէն էր դուրս գալիս:

Բայց յետոյ էլ չէր վախենում գնացքից, և ինչո՞ւ պէտք է վախենար, քանի որ ամեն օր հօր կամ մօր ձեռքը բռնած դուրս էր վազում նրան հանդիպելու: Նա տեսնում էր, թէ ինչպէս այդ հսկան երեք կամ չորս անգամ շունչ քաշելու համար փոքր ինչ կանգ էր առնում և նորից հետևով շարունակում իր երկար ճանապարհը:

Ո՞րտեղից էր գալիս, և ո՞ւր էր վազում նորից այնպիսի արագութեամբ:

Ո՞ւր էր տանում մէջը լիքը մարդկանց, մտածում էր Պերինան:

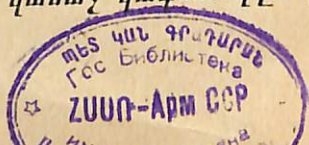
Ճանապարհորդներին մի քանիսը ժպտում էին պատուհանից և նայում երեխային, իսկ սա հետևում էր նրանց աչքերով այնքան՝ մինչև որ բոլոր դէմքերը անյայտանում էին, բոլոր կապոյա գեղին և կանաչ վագոնները երկար սև

օձի նման էին դառնում և արագ սողալով՝ բարակում և վերջապէս բոլորովին անյայտանում:

Պերինան շատ էր սիրում գնացք հանդիպելը, երբ լսում էր մեքենայի դրդրոցը, ուրախ դուրս էր վազում անակից և մօտենում գծին: Այս վարմունքի համար մայրը նրան մի երկու անգամ պատժեց, այնուհետև նա էլ չէր համարձակում մօտենալ գծին, թէև դեռ չէր հասկանում, թէ ինչու էր մայրը բարկանում: Բայց երբ Պերինան մեծացաւ և սկսեց հարևան գիւղի դպրոցը յաճախել, հասկացաւ շվացնող գնացքի վտանգը, ուստի ասում էր մօրը.

— Մի վախենայ, մայրիկ, ես հիմա փոքր չեմ, գնացքի տակ չեմ ընկնի:

Պերինան կամաց—կամաց սկսեց օգնել հօրը: Նա այժմ գիտէ, որ գնացքն անցնելուց առաջ հայրը շրջում էր իր մասը, գիտում էր, արդեօք փչացած չէ՞ ճանապարհը, ամօւր է ան-

դունդի վրայի կամուրջը, և երբ ամեն ինչ կարգին էր գտնուում, կանաչ դրօշակը ձեռքին կանգնուում էր իր տեղը: Այդ կանաչ դրօշակը ցոյց էր տալիս, որ գծի վրայ ամեն ինչ լաւ է և զընացքը կարող է ազատ շարունակել իր ճանապարհը: Եթէ մի որեւէ տեղ փոթորկից և անձրեւներից վնասուած էր լինուում, հայրը կարմիր դրօշակը օդի մէջ շարժելով՝ կանգնեցնուում էր զընացքը:

Պերինան ուշադրութեամբ դիտուում էր այդ բոլորը և ուրախանուում, որ կարող է վերջապէս օգնել հօրը:

Նա միշտ ասուում էր.

— Գնա, հայրիկ, դու ուրիշ գործ կունենաս, ես կը հանդիպեմ զնացքը:

— Իսկ դու չե՞ս մոռանալ, անուշադիր չե՞ս լինիլ, հարցնում էր հայրը:

— Միթէ՞ ես այժմ փոքրիկ եմ. չէ՞ որ մայրիկն էլ կը յիշեցնի ինձ:

Եւ իրաւ, երեխան միշտ այնքան

ճշտապահ և ուշադիր էր, որ կարելի էր նրան վստահանալ:

Գնացքը մօտենալուց տաս ըռպէտ առաջ նա հպարտ և փայլուն գէմքով, դրօշակը ձեռին կանգնած էր լինուում իր տեղում. քամին խաղում էր նրա ոսկեզոյն գանգուրների հետ և փռում աշխոյժ ու խելօք գէմքի վրայ:

Այսպէս ուրախ և երջանիկ էին ապրում:

Բայց մի անգամ գիշերը, փոթորկի և ձիւնի ժամանակ, երբ հայրը դուրս եկաւ գնացքը հանդիպելու, սաստիկ մրսեց, թոքերի բորբոքում ստացաւ և պառկեց: Յուսահատուած մայրը չէր հեռանում հիւանդի անկողնից:

Գնացք հանդիպելու հոգսը ամբողջովին ընկաւ Պերինայի վրայ:

Աղջիկը ուշադրութեամբ շրջում էր իրենց հողամասը, և հանդիպում էր ազդանշանով ամեն մի զնացքի:

Թէեւ նրա սիրտը ճմլուում էր ծանրը վշտից, բայց և այնպէս չէր մոռա-

նում գնացքների գալու ժամանակը և մինչև անգամ գիշերները ինքն էր վեր կենում հանդիպելու:

Նա հանգստացնում էր հօրը, երբ սա յիշեցնում էր գնացքների գալու ժամերը: Երեխան շատ լաւ էր յիշում այդ ժամերը և բաց չէր թողնում ոչ մի գնացք:

Պերինայի հայրը մեռաւ: Չը կար մէկը, որ յիշեցնէր նրան գնացքի ժամերը, ուստի Պերինան դարձաւ աւելի ուշադիր:

— Մի լար, մայրիկ, ասում էր նա մօրը մի քանի օրից յետոյ.—չէ՞ որ դու էլ կարող ես հիւանդանալ, և յետոյ, լաւ մտածիր, ի՞նչ կը լինի իմ և իմ եղբայր Լուիշինօի վիճակը:

— Է՛հ, աղջիկս, տխուր պատասխանում էր մայրը,—սիրտս ցաւում է նաև այն պատճառով, որ այժմ մեզ դուրս կանեն մեր տնակից, իսկ ես այնպէս եմ սովորել նրան:

— Այո, ես էլ եմ սովորել մեր տնակին, պատասխանեց Պերինան:

— Բայց ինչո՞ւ պէտք է հեռացընեն մեզ, մայրիկ. չէ՞ որ ես հետևում եմ գնացքներին. երբ հայրիկը հիւանդ պառկած էր, ես ոչ մի գնացք բաց չեմ թողել. այժմ ես արդէն մեծ եմ և պահապանից վատ չեմ նայում ճանապարհին:

— Այո, բայց և այնպէս մեզ դուրս կանեն այստեղից և մեր տեղը կը նշանակեն ուրիշ պահապան:

Շատ չանցաւ, եկաւ երկաթուղու վերատեսուչը:

Պերինայի մայրը խնդրում էր թողնել իրեն տնակում:

— Արդէն մի ամիս է անցել և մինչև այժմ ոչ մի անկանոն դէպք չի պատահել, ասում էր նա.—եւ աղջկաս հետ կը կատարեմ ամեն ինչ, իսկ մի քանի տարուց յետոյ տղաս կը մեծանայ և կը ստանձնի հօր պաշտօնը:

— Չափազանց մեծ է պատասխանատուութիւնը, ասաց վերատեսուչը, որը սակայն խղճում էր կնոջը:

— Միթէ՞ կարելի է վստահանալ այսպիսի մի ծանր պաշտօն մի կնոջ և մի փոքրիկ աղջկայ:

— Բայց Պերինաս ոչնչով պակաս չէ պահապանից. նա անչափ խելօք և ուշադիր է: Կը տեսնէք, թէ ինչպէս բոլորը գոհ կը լինին մեղանից:

— Լաւ, որքան հնարաւոր է, ես կաշխատեմ, ասաց վերատեսուչը, բայց և այնպէս դժուար կը լինի առանց տղամարդու կառավարուել: Ես այնպէս կը ձեռնցնեմ, իբր չը գիտեմ, որ ձեր տղան դեռ շատ փոքր է, բայց նախագգուշացնում եմ, որ դեռ հաստատ ոչինչ չեմ կարող խոստանալ:

Խեղճ կիներ մշտակա՞ն սարսափի մէջ էր: Նա մտածում էր, որ իրեն դուրս կանեն այսպիսի յարմար անկիւնից, որից յետոյ ստիպուած կը լինի ողորմութիւն խնդրելու:

Այդ ժամանակամիջոցում Պերինասն ուղղակի հրաշքներ էր գործում: Վազում էր դպրոց և ճիշտ ժամանակին վերադառնում իր պաշտօնատեղը:

Մի անգամ նոյեմբերի վերջերին սաստիկ փոթորիկ էր: Առաւօտից սկըսած ձիւն էր գալիս, իսկ երեկոյեան դէմ անտանելի ուժգին քամի էր բարձրացել:

Փոքրիկ Լուիշինոն հիւանդ էր և մայրը չէր կարող հեռանալ մօտից:

Պերինասն երկաթուղու գծի իր մասը դիտելուց յետոյ, նստել էր անկողնու վրայ և սպասում էր գիշերուայ գընացքին: Յանկարծ մի ուժեղ դրդրոց լսուեց, որից ամբողջ տնակը դողաց:

— Այս ի՞նչ բան է, պէտք է գընալ և իմանալ պատճառը, ասաց Պերինասն:

— Ձէ՞ որ դու նոր շրջեցիր քո հողամասը, ո՞ւր պիտի գնաս էս կէս գիշերին, այսպիսի վատ եղանակին. քեզ էլ մի բան կը պատահի:

— Ախ, մայրիկ, շուտով գնացքը կը գայ, պէտք է նայել: Դու մի վախենայ, ես սովոր եմ:

Փաթաթուելով իր ծածկոցի մէջ

և վերցնելով լապտերը, Պերինան արագ դուրս ելաւ անակից:

Հինգ ըոպէից յետոյ վերադարձաւ սաստիկ շփոթուած:

— Սարսափելի է, կամուրջը փլել է, բացականչեց նա և շտապ վառեց կարմիր լապտերը և պատից ցած բե-
րեց փչելու փողը *):

— Աստուած իմ, Աստուած իմ, ինչ պիտի անես, հարցրեց մայրը սար-
սափած. — շուտով դալու է ճեպընթաց
գնացքը, որը կանգ չի առնում և սաս-
տիկ արագ է անցնում:

— Ես վառել եմ կարմիր լապտե-
րը:

— Այսպիսի բուք բորանին լապ-
տերի լոյսը չի նկատուիլ:

— Փողը կը փչեմ:

Չեն լսի, աղջիկս, ուժգ չի պատի,
իսկ ինքդ էլ մի գժբախտութեան մէջ
կընկնես:

— Ասածով կը լսեն, մայրիկ:

*) Փողը ձայն հանելու գործիք է:

Նորից փաթաթուելով իր ծածկոցի
մէջ՝ Պերինան դուրս վազեց անակից,
որպէս զի գնացքին զիմաւորէ:

Յուրտ քամին սառցնում էր երե-
խայի երեսը և խանգարում վազելը.
ձիւնը լցւում էր աչքերը, բայց Պերի-
նան ոչ մի բանի ուշադրութիւն չէր
դարձնում և միմիայն մտածում էր
այն մասին, թէ մեքենավարը կըտեսնի
նրա ազդանշանը:

Շուտով լսուեց շոգեգնացքի շը-
վոցը:

Աղջկայ սիրտը սկսեց ուժգին բա-
բաբախել. Ակամայից ամբողջ մարմը-
նով ցնցւում էր, երբ մտածում էր,
որ մարդկանցով լիքը գնացքը անդուն-
դը պէտք է ընկնի:

Գնացքը սկսեց երեւալ . . .

Պերինան յուսահատ շարժում էր
լապտերը և ամբողջ ուժով փչում փո-
ղը, բայց աւանդ, գնացքը նոյն արագու-
թեամբ առաջ է թռչում:

Պերինան ճշում է, փչում է փողը.

որքան կարող է, բայց քամին և առաջ սլացող վագոնները խեղդում են փողի ձայնը:

Գնացքը հեազհետէ մօտենում է:

Մոռանալով ամեն ինչ՝ Պերինան զծի վրայով առաջ է վազում, արդէն մի քանի տասնեակ քայլ է մնացել, որ շոգեգնացքը նրան հասնէ. մի փոքր յետոյ լսում է ինչ որ պատահական թրրխկոց. այնուհետեւ էլ ոչինչ չի տեսնում ու լսում և ուժասպառ ընկնում է գետին:

Պերինայի մայրը, որը վազում էր նրա ետեւից, մօտեցաւ և հողաթմբի վրայ, շոգեգնացքի կողքին վայր ընկած իր աղջկանը վեր բարձրացրեց:

— Խելագարուե՞լ ես: Դու հրաշքով ազատուեցիր մահուանից:

Լալիս էր մայրը և յանդիմանում նրան:

Երբ Պերինան ուղքի եկաւ, ամենից առաջ տեսաւ կանգնած գնացքը: Ուրեմն անդունդը չի ընկել:

Նա ուրախութիւնից լալիս էր ու ծիծաղում:

Գնացքից արդէն իջել էին թէ ծառայողները և թէ ճանապարհորդներէց մի քանիսը իմանալու համար, թէ ինչ է պատահել:

— Ես մի փոքր հեռուից յանկարծ տեսայ մի սև ստուեր և կարմիր լապտեր, բացատրում էր ճանապարհորդներին մեքենավարը, — հազիւ կարողացայ կանգնեցնել գնացքը. քիչ մնաց ցած ընկնէինք, կամուրջը փլել է: Ահա այս աղջիկն է մեզ ազատել:

Ճանապարհորդներից մի քանիսը մօտեցան և սարսափով նայում էին այն անդունդի բերանին, ուր քիչ էր մնացել իրենք ընկնէին: Յետոյ շրջապատեցին բոլորին մահուանից ազատող աղջկանը:

Իսկ Պերինայի մայրը դեռ շարունակում էր իր նախատինքները:

— Չէ՞ որ կեանքդ մազից էր կախուած. ի՞նչ պիտի անէի առանց քեզ: Ա՛խ, դու խելագար ես, խելագար:

Ճանապարհորդները թւում գտնւում էր մի անգլուհի տիկին:

— Այս ինչ կոպիտ կին է, ասաց նա. — Ինչո՞ւ է յանդիմանում երեխային: Գնանք ինձ հետ, աղջիկս, ես հարուստ եմ. քեզ համար իմ տանը լաւ կը լինի, ոչ ոք չի համարձակուիլ քո վերայ բարկանալ. ես կը նայեմ քեզ աղջկանս պէս: Թողէ՛ք նրան ինձ հետ, ես ձեզ փող կը տամ: Այսպէս վերջացրեց անգլուհին դիմելով մօրը, որը վախից դեռ չէր սթափուել և չէր հասկանում անգլուհու ասածները:

Պերինան հասկացաւ առաջարկի միտքը և մօր վզից փաթաթուելով՝ բացականչեց:

— Ո՛չ, ես չեմ գայ, ես կը մնամ մայրիկիս մօտ: Այստեղ մեզ համար շատ լաւ է:

Այդ միջոցին մի պարոն ճանապարհորդներին հետեւեալն առաջարկեց.

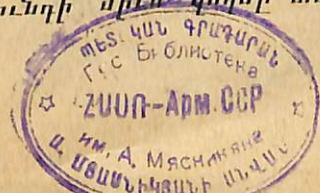
— Աւելի լաւ է հանգանակութիւն հաւաքենք այս խեղճերի համար. ասաց և ինքը գրպանից հարիւր լիւ հանեց:

Միւսներն էլ սկսեցին նուիրել, ով որքան կարող էր:

— Ո՛չ, մեզ փող հարկաւոր չէ, ասաց Պերինան, — մենք նրա համար ենք նշանակուած այստեղ, որ հսկենք ճանապարհի վրայ, իսկ եթէ ուզում էք մեզ բարութիւն անել, յայտնեցէ՛ք երկաթուղու դժի կառավարութեան, որ մենք լաւ ենք կատարում մեր պարտականութիւնները և մեր տեղը ուրիշ տղամարդ չ'ուղարկեն: Խնդրեցէ՛ք, որ մեզ թողնեն այստեղ:

— Լաւ, ես կը խօսեմ այդ մասին, — ասաց ճարտարագետի հագուստով մի պարոն, — յուսով եմ, ձեզ այժմ կը թողնեն այստեղ. բայց և այնպէս փողը վերցրէ՛ք, դուք կարող էք տուն շինել ձեզ համար, եթէ կառավարութիւնը ձեզ չի վստահանալ այսպիսի պատասխանատու պահակատեղը: Գուցէ և ձեզ տեղափոխեն մի ուրիշ տեղ, որի հսկողութիւնը աւելի հեշտ է:

Այդ ժամանակ ճանապարհորդներին անգուցի միտք կողմը տեղափո-

խելու համար պատուիրուած սայլերը մօտեցան գնացքին:

Բոլորը մնաս բարե ասացին Պերինին. շատերը համբուրում էին նրան և մի որեւէ բան ընծայում:

— Որքան ուրախ եմ, ասաց Պերինան մօրը, երբ վերադարձել էին տուն,—այժմ, մայրիկ, երեւի մեզ կը թողնեն մնալ մեր սիրելի տնակում:

— Փառք քեզ, Աստուած, պատասխանեց մայրը երեսը խաչակնքելով.—Ներիր, որ յանգիմանեցի քեզ. ես գլուխս բոլորովին կորցրի, երբ տեսայ քեզ գնացքի մօտ վայր ընկած. իմ սիրելի, իմ թանկագին, իմ բարի աղջիկ:

Նա ուժեղ գրկեց աղջկան:

— Միթէ, մայրիկ, ես չը գիտեմ, թէ դու որքան ես սիրում ինձ: Այն աիկինը ուզում էր, որ ես հետը գնայի: Նրեի խելքը զլխին չէր:

Շնորհիւ նկարագրուած այս գէպի, Պերինան, իբր մայրը և եղբայրը

դեռ երկար, շատ երկար տարիներ կարողացան բախտաւոր և հանգիստ ապրել իրենց նախկին սիրելի տնակում:

2137

81,

1 807

1

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
РАСПРОСТРАНЕНИЯ
Академии Наук
СССР

